

Raadsvoorstel

Agendapunt commissie: Duurzame energieopwekking in Valkenswaard

Gegevens steller:

Naam: B. Bootsma
Telefoonnummer: +31627504645
Emailadres: bouke.bootsma@valkenswaard.nl

Gegevens agendapunt:

Agenda punt:
Zaaknummer: 0000396897
Datumraadsvergadering: 11 december 2025
Portefeuillehouder: R. Pijnenburg

Onderwerp:

Duurzame energieopwekking in Valkenswaard

1. Voorstel:

1. De ambitie voor duurzame energieopwekking in Valkenswaard te wijzigen van "Energie neutraal in 2050" naar een "Duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem in 2050".
2. In afwijking van het op 30 september 2021 genomen besluit inzake "Maatschappelijk beleid grootschalige zon- en windenergie", over de onwenselijkheid van grootschalige opwek van energie door wind en in beginsel de terughoudendheid naar grootschalige opwek van energie door zon-op-land, invulling te geven aan "duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar" in het traject van de omgevingsvisie 2.0 door het uitwerken van zoekgebieden voor zon- en windenergie
3. De mogelijkheden om met grootschalige opwek van zonne- en windenergie te komen tot een "Duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem in 2050", te onderzoeken in:
 - a. De omgevingsvisie 2.0
 - b. De actualisatie van de RES¹ 1.0 naar: "RES 2.0: Toekomstig bestendig energiesysteem MRE".

¹ Regionale Energiestrategie (hierna: RES)

2. Inleiding:

Valkenswaard kent verschillende maatschappelijke opgaven rondom onder andere wonen, werken, leisure, natuur, mobiliteit en duurzaamheid. Voor al deze thema's liggen er ambities die ruimte vragen terwijl de fysieke ruimte in Valkenswaard beperkt is. De komende periode staat Valkenswaard voor strategische keuzes over de ruimtelijke toekomst van de gemeente in de Omgevingsvisie 2.0. Het opwekken van duurzame energie is daarin een belangrijk maar complex onderdeel. In 2019 stelde de gemeenteraad het doel vast om in 2050 energieneutraal te zijn. Energieneutraal betekent dat er jaarrond evenveel energie wordt opgewekt binnen de gemeentegrens als dat er wordt gebruikt. Daarnaast zijn bij het vaststellen van het beleidsstuk "Maatschappelijk beleid grootschalige zon- en windenergie" in 2021, middels een amendement zoekgebieden voor windenergie uitgesloten en wordt er terughoudend gekeken naar zoekgebieden voor zonne-energie.

Om een realistisch beeld te krijgen van onze opgave voor opwekking van duurzame energie hebben wij in 2025 een scenariostudie duurzame energie laten uitvoeren. In deze studie zijn drie routes verkend voor een passend en efficiënt energiesysteem voor Valkenswaard:

1. Energieneutraal in 2050, binnen de huidige gemeentelijke beleidskaders;
2. Energieneutraal in 2050, buiten de huidige gemeentelijke beleidskaders;
3. Een duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar regionaal energiesysteem in 2050.

De uitkomsten van het scenario onderzoek zijn samengevat in onderstaande tabel.

	ENERGIEMIX			% ENERGIE NEUTRAAL	RUIMTE CLAIM	BETAAL- BAARHEID	IMPACT OP HET NET	STURINGS- MIDDELEN
								
SCENARIO 1A	127 MW			31%		-	-	-
SCENARIO 1B	127 MW	293 MW		100%	293 - 353 ha	-	-	+
SCENARIO 2A	127 MW	100 MW	81 MW	100%	180 ha 13 - 20 molens	++	+	+
SCENARIO 2B	127 MW		123 MW	100%	30 - 60 ha 20 - 30 molens	+	+	+
SCENARIO 3	127 MW	29-44 MW	24-36 MW	51 - 61%	53 - 80 ha 6 molens 0,5 ha opslag	++	++	+

De scenariostudie concludeert dat we zonder de inzet van grootschalige energieopwekking tot maximaal 31% energieneutraal kunnen worden in 2050.

In dit scenario (1A) liggen op elke vierkante meter geschikt dakoppervlak van inwoners en bedrijven zonnepanelen.

Met de toevoeging van grootschalige opwek door middel van zonne-energie concludeert de studie dat volledige energieneutraliteit (scenario 1B) in theorie mogelijk is door de allocatie van 353 hectare of (500 voetbalvelden) aan deze vorm van opwek.

Binnen de huidige kaders die de gemeenteraad heeft vastgesteld, is het in praktijk momenteel niet mogelijk om windenergie en zon op land te ontwikkelen in de gemeente. In de scenariostudie is deze optie als scenario 2, voor de volledigheid, wel onderzocht. In theorie kan de gemeente met 275 voetbalvelden (180 ha) aan zonne-energieprojecten, waarbij tot 20 windmolens worden gerealiseerd, energieneutraal zijn in 2050 (scenario 2A). Door als gemeente alleen in te zetten op windmolens (scenario 2B) kan dit ruimtebeslag worden teruggedrongen naar 60 hectare (~75 voetbalvelden) waarop tot 30 windmolens worden gerealiseerd.

Algeheel kan gesteld worden dat de huidige ambitie van energieneutraliteit in 2050 zonder grootschalige opwek van duurzame energie niet verenigbaar is. Aanvullend op deze lokale conclusie worden er, door de vernieuwde inzichten op het energiesysteem van de toekomst, landelijk vraagtekens gezet bij de bruikbaarheid van energieneutraliteit voor het energiesysteem van de toekomst. Landelijk verschuiven de beleidsinzichten² in het energiesysteem van de toekomst. Deze verschuiving wordt vertaald naar de volgende kernwaarden:

Duurzaamheid – Het energiesysteem van de toekomst stoot 95% minder CO₂ uit dan het niveau van CO₂ uitstoot 1995. Het terugdringen van onze CO₂ uitstoot is een onomstotelijk doelstelling. Daarnaast is duurzame opwek van energie beter voor de gezondheid dan opwek met fossiele energie. Duurzaam was al het uitgangspunt en blijf dat dus ook.

Betaalbaarheid – Er zijn sterke aanwijzingen dat de energierekening van inwoners de komende decennia hard gaat stijgen. Kernwaarde van het energiesysteem van de toekomst is dat energie betaalbaar moet worden en blijven voor iedereen. Zolang er niet actief ingezet wordt op betaalbaarheid van energie zal een steeds grotere groep niet meer in staat zijn om de energierekening te betalen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de almaar stijgende gasprijs, sterk fluctuerende energietarieven en schaarste op de energiemarkt.

Betrouwbaarheid – Technische problemen zoals netcongestie en stroomuitval moeten worden aangepakt. Het meer lokaal inrichten van de energievoorziening, (opwekken waar energie gebruikt wordt) draagt bij aan minder transport(congestie) van energie. Zonder in te zetten op betrouwbaarheid zullen

² Nationaal plan Energiesysteem (EZ), Programma energiehoofdstructuur (EZ&BZ), Rapport II3050 scenario's van de netbeheer Nederland

stroomstoringen vaker voorkomen en blijven wachtlijsten voor nieuwe elektriciteitsaansluitingen bestaan. Dit verslechtert het ondernemersklimaat en roept verduurzaming en de mogelijkheid tot nieuwe woningbouwlocaties een halt toe.

Bovenstaande drie kernvoorwaarden zijn in de studie verwerkt tot een alternatief derde scenario: Het scenario geeft een mogelijke mix van de hoeveelheid wind-, zonne-energie en energieopslag die wij kunnen realiseren om in de toekomst te kunnen voldoen aan de kernwaarden: Duurzaam, betaalbaar, betrouwbaar.

Uitgangspunt van het alternatief scenario is dat er niet alleen gekeken wordt naar de potentie van opwek van duurzame energie binnen de gemeentegrens maar dat we in de regio onderzoeken hoe we deze gemeentegrensoverschrijdende opgave het beste lokaal kunnen verdelen.

Uw raad is op 4 september geïnformeerd over deze scenariostudie met bovengenoemde scenario's.

In dit raadsvoorstel wordt er verder ingegaan op de argumentatie waarom gemeente Valkenswaard moet inzetten op een duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem in 2050 en wordt het vervolg in beeld gebracht.

3. Beoogd effect:

Na akkoord op dit voorstel hebben we een werkbare, realistische ambitie om ten uitvoer te brengen. Binnen de gemeente kunnen we aan de slag met verder onderzoek en een integrale afweging tussen ruimtelijk opgaven. Binnen de regio kunnen we in het kader van de RES 2.0 het gesprek voeren over het toekomstbestendig energiesysteem MRE.

4. Argumenten:

1.1 Energieneutraal op eigen grondgebied is niet realistisch

Als basisvoorwaarde moeten alle geschikte daken in heel Valkenswaard in 2050 voorzien zijn van zonnepanelen. De scenariostudie laat zien dat er daarnaast tot wel ongeveer 500 voetbalvelden aan grootschalige duurzame opwek moeten worden gealloceerd om energieneutraal te zijn in 2050. Het is niet wenselijk en niet realistisch dat deze ruimte gevonden wordt zonder hiermee onze andere maatschappelijke opgaven negatief te beïnvloeden. Er moet een balans worden gevonden in het toekomstig ruimtelijk beslag voor wonen, werken, leisure, natuur, mobiliteit én energie. Daarbij blijft de voorwaarde dat de inzet van duurzame energieopwekking toekomstbestendig moet zijn.

1.2 Energieneutraliteit is niet efficiënt

Het energiesysteem van Nederland transformeert op snel tempo van een energiesysteem met een beperkt aantal grote energiecentrales naar een energiesysteem waar de energie wordt opgewekt in de buurt waar deze energie

daadwerkelijk nodig is. Om energieneutraal te zijn moet alle energie die gebruikt wordt in de gemeente in 1 jaar ook opgewekt worden in de gemeente in datzelfde jaar. Dit moet echter ook gebeuren op het moment dat de zon nauwelijks schijnt en wind niet waait. Om op deze momenten toch genoeg energie op te wekken moeten er meer zonnepanelen en windmolens geplaatst worden dan efficiënt is (over dimensionering) of moet er fors geïnvesteerd worden in opslag en flexibel gebruik van energie. Op het moment dat de zon echter wel schijnt en de wind wel waait, krijgt het energienet het dus extra zwaar. Energieneutraliteit is een tastbaar streven op papier, maar in werkelijkheid niet efficiënt. Door te zoeken naar een balans in de hoeveelheid opwek en vraag, en hierbij de kernwaarden; duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar centraal te stellen (1) beperken we de kosten voor netverzwaring, zijn we minder overgeleverd aan de beperkte uitvoeringsmogelijkheden van de netbeheerders om netcongestie tegen te gaan en (2) maken we efficiënt gebruik van grootschalige opwek van energie. Om fluctuaties in de opbrengst van energie te beperken is de combinatie van grootschalige opwek én opslag van energie een voorwaarde voor betrouwbaarheid.

1.3 Energieopwekking van onze inwoners, voor onze inwoners

Betaalbaarheid van onze energie is een belangrijke kernvoorwaarde voor het energiesysteem van de toekomst. Tijdens de energiecrisis hebben we kunnen zien wat de invloed van een geopolitiek conflict kan hebben op de levensstandaard van onze inwoners. De enige manier om dit in de toekomst te voorkomen is door regie te houden op onze eigen energieopwekking. In 2021 is het maatschappelijk beleid voor grootschalige duurzame opwek vastgesteld. Dit beleidsstuk waarborgt het lokaal eigenaarschap van zon- en windparken. Dit beleidsstuk zorgt voor zeggenschap over de energietarieven van inwoners. Daarvoor hebben inwoners ruimte nodig om, gezamenlijk, coöperatief duurzame opwek te ontwikkelen.

1.4. Door niet te kiezen, kiest u ook

Door niet te kiezen blijven we alleen inzetten op zon-op-dak. Dit is een risicovolle keuze die de leveringszekerheid negatief beïnvloedt, maatschappelijke kosten van de energietransitie verhoogt en de afhankelijkheid van derde partijen vergroot. Als we kijken naar het energiesysteem van de toekomst zal enkel de inzet van en in zon-op-dak op niet bijdragen aan een duurzamer, betaalbaar en betrouwbaarder energiesysteem.

2.1 Grootschalige opwek zonne- en windenergie heroverwegen

Bij de vaststelling van het beleidsstuk "Maatschappelijk beleid grootschalige zon- en windenergie" zijn middels een amendement zoekgebieden voor windenergie uitgesloten en wordt er terughoudend gekeken naar zoekgebieden voor zonne-energie. Deze zoekgebieden zijn echter nodig om tot een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar (regionaal) energiesysteem te komen. Om de keuze voor een duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem verder uit te werken in de omgevingsvisie 2.0, moet er dus worden afgeweken van het besluit

en amendement dat grootschalige opwek met wind momenteel tegenhoudt. Daarnaast moet er worden afgeweken van, de eerder benoemde, terughoudendheid voor grootschalige opwek met zonne-energie.

3.1 Verder onderzoek is nodig naar het hoe, waar en hoeveel

Het behalen van het doel energieneutraal in 2050 is zwart wit. Je bent wél of niet energieneutraal in 2050. De ambitie duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar in 2050 is dit niet. Er kan op verschillende manieren invulling gegeven worden aan dit doel, dit moet verder onderzocht worden. Dit doen we onder andere door de opgave opwek duurzame energie integraal en in samenhang met de andere thema's met een ruimtelijk impact te beoordelen in het proces van de Omgevingsvisie 2.0.

De uitkomsten van deze integrale afweging worden eerst voorgelegd aan de gemeenteraad waarna deze voor het thema energie gebruikt worden voor de actualisatie van de RES 1.0 naar de RES 2.0: toekomstbestendig energiesysteem MRE.

5. Kanttekeningen:

1.1 De keuze om de ambitie aan te passen kan de indruk wekken dat de gemeente minder ambitieus is op het gebied van duurzaamheid.

1.2 De uitvoering maar ook uitkomst van de nieuwe strategie blijft afhankelijk van regionale samenwerking binnen de MRE en van landelijke wet- en regelgeving.

1.3 Ook met de aangepaste ambitie is niet zeker of een volledig duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem in 2050 haalbaar is.

6. Financiën:

Het aanpassen van de ambitie heeft geen financiële gevolgen. De verwachting is dat investeringen die nu gedaan moeten worden om energieneutraal te zijn, niet de gewenste financiële en beleidseffecten hebben op de lange termijn. Hiermee is het niet aanpassen van de ambitie een vorm van (financiële) kapitaalvernietiging. Mochten er nog financiële consequenties in het vervolgtraject zich voordoen, worden deze aan de raad gedeeld, zodra dit mogelijk is.

7. Participatie:

Het voorliggend voorstel gaat in op de kaders die eerder zijn vastgesteld door de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft een kaderstellende rol. Er heeft daarom geen inwonerparticipatie plaatsgevonden over dit voorstel. Er wordt geparticipeerd over de invulling van de kaders in het traject van de omgevingsvisie 2.0.

8. Communicatie

De keuze voor het wijzigen van onze ambitie ten aanzien van opwek duurzame energie gaat bij het proces rondom de omgevingsvisie 2.0 vorm krijgen door het integraal en in samenhang meenemen van de opgave opwek duurzame energie met andere maatschappelijke opgaven ten aanzien van onder andere wonen, werken, natuur, leisure, mobiliteit etc. Vanaf dat moment is het belangrijk dat communicatie volledig aangesloten is om dit goed te laten verlopen.

9.Vervolg

De nieuwe ambitie wordt – samen met de heroverweging van het standpunt omtrent grootschalige opwek zonne- en windenergie - meegenomen in het traject Omgevingsvisie 2.0. Na afronding van het traject Omgevingsvisie 2.0 worden de uitkomsten gedeeld met de gemeenteraad en meegenomen in de regionale overleggen over de RES 2.0: toekomstbestending energiesysteem MRE.

Bijlage(n)

Geen